

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

IV. ÚS 265/2020-13

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 9. júna 2020 v senáte zloženom z predsedu senátu Miroslava Duriša (sudca spravodajca) a zo sudcov Ladislava Duditsa a Libora Duľu predbežne prerokoval ústavnú sťažnosť [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], a [REDACTED], [REDACTED], zastúpených Advokátskou kanceláriou Nagyová Tenkač, s. r. o., Ružinovská 42, Bratislava, v mene ktorej koná advokátka a konateľka JUDr. Viktória Nagyová Tenkač, vo veci namietaného porušenia základného práva na prerokovanie ich vecí bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva na prerokovanie ich záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Bratislava III v konaní vedenom pod sp. zn. 45 C 710/2015 a postupom Krajského súdu v Bratislave v konaní vedenom pod sp. zn. 16 Co 44/2019 a takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť [REDACTED] a [REDACTED] [REDACTED] o d m i e t a ako zjavne neopodstatnenú.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Vymedzenie napadnutého zásahu a sťažnostná argumentácia

1. Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 6. mája 2020 doručená ústavná sťažnosť [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], a [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] (ďalej len „sťažovatelia“), vo veci namietaného porušenia základného práva na prerokovanie ich vecí bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prerokovanie ich záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Bratislava III (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 45 C 710/2015 (ďalej len „napadnuté konanie okresného súdu“) a postupom Krajského súdu v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 16 Co 44/2019 (ďalej len „napadnuté konanie krajského súdu“).

2. Z ústavnej sťažnosti vyplýva, že sťažovatelia podali 15. decembra 2015 okresnému súdu žalobu, ktorou sa ako podieloví spoluvlastníci pozemku domáhali proti žalovanej odstránenia stavby múru, ktorý bol na ich pozemku postavený bez ich súhlasu, ako aj vydania bezdôvodného obohatenia. Predmetom napadnutého konania je usporiadanie práv a povinností v dôsledku zriadenia stavby na cudzom pozemku bez právneho dôvodu podľa § 135c Občianskeho zákonníka.

3. Okresný súd rozhodol rozsudkom č. k. 45 C 710/2015-310 z 12. decembra 2017 tak, že v zmysle § 135c ods. 3 Občianskeho zákonníka zriadil vecné bremeno v prospech žalovanej a sťažovateľom priznal jednorazovú náhradu za zriadenie vecného bremena v sume 2 360 €. Žalobu v časti o vydanie bezdôvodného obohatenia vylúčil na samostatné konanie. Z rozsudku okresného súdu vyplýva záver, že žalovaná zasiahla do vlastníckeho práva sťažovateľov, keď na ich pozemku bez ich súhlasu zriadila stavbu (múr), pričom tento múr bol postavený v rozpore so stavebným povolením. Proti rozsudku okresného súdu podali sťažovatelia 20. decembra 2017 odvolanie, v ktorom predovšetkým namietali jednorazový charakter náhrady za zriadenie vecného bremena a výšku tejto náhrady. Sťažovatelia zistili, že odvolanie, ktoré podali 20. decembra 2017, „*bolo na Krajský súd v Bratislave súdom prvej inštancie predložené až dňa 21. 2. 2019, teda takmer o rok aj štvrt' po podaní odvolania! Zároveň nebolo o veci na Krajskom súde v Bratislave rozhodnuté.*“.

4. Sťažovatelia podali 24. februára 2020 predsedovi krajského súdu sťažnosť na prietahy v konaní podľa § 62 ods. 1 zákona č. 757/2004 Z. z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov. Predseda krajského súdu sťažnosť vyhodnotil ako dôvodnú, nečinnosť krajského súdu odôvodnil vysokým počtom súdnych spisov a vyťaženosťou sudcov krajského súdu. Podľa vyjadrenia predsedu krajského súdu je predpoklad, že predmetná vec bude „*prejednaná a rozhodnutá v druhom polroku 2020. To znamená, že sťažovateľ môže na základe odpovede na sťažnosť pre zbytočné prietahy v konaní očakávať, že jeho vec bude krajským súdom rozhodnutá v lehote troch rokov od podania odvolania, resp. v lehote roku a pol až dvoch rokov od doručenia spisu na Krajský súd v Bratislave.*“.

5. Sťažovatelia poukazujú na nález sp. zn. I. ÚS 8/2001, v ktorom ústavný súd uviedol, že doba na predloženie odvolania odvolaciemu súdu v trvaní jedného roka a siedmich mesiacov môže byť dôvodom na vyslovenie zbytočných prietahov v konaní. Vo veci sťažovateľov ide o obdobie jedného roka a dvoch mesiacov, pričom krajský súd vo veci stále nerozhodol. Podľa sťažovateľov je neakceptovateľné, aby vykonanie jednoduchých – v zásade administratívnych úkonov po podaní odvolania „*(vyrubenie súdneho poplatku, zaslanie odvolania na vyjadrenie protistrane a zaslanie vyjadrenia protistrany odvolateľovi)* a následne predloženie veci odvolaciemu súdu bude trvať viac než rok a dva mesiace. Navyše, po doručení veci krajskému súdu, tento nekoná ku dňu podania ústavnej sťažnosti rovnako viac ako než rok a dva mesiace. V sumáre teda ide o dva roky a štyri mesiace, kedy súdy nevykonali žiadny relevantný procesný úkon (pojednávania, rozhodnutie a pod.), pričom ako možno vyvodíť z odpovede predsedu Krajského súdu v Bratislave, v najbližšom (krátkom) čase sa ani neočakáva prejednanie a rozhodnutie vo veci.“.

6. Pokiaľ ide o obranu krajského súdu vysokým počtom nevybavených spisov a nedostatočným personálnym zabezpečením, túto v zmysle judikatúry ústavného súdu (napr. II. ÚS 52/99, I. ÚS 50/2001, IV. ÚS 15/2003) a Európskeho súdu pre ľudské práva [ďalej len „ESLP“ (napr. rozsudok vo veci Eckle proti Nemecku z 15. 7. 1982)] nemožno akceptovať. Sťažovatelia tiež poukazujú na to, že porušenie princípu procesnej ekonomie vyjadreného v čl. 17 zákona č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok v znení neskorších

predpisov, môže znamenať porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov. Z odpovede predsedu krajského súdu navyše vyplýva, že „v tejto veci nemožno ani povedať, že by sa prijali adekvátne opatrenia na zabránenie príčin zbytočných prietáhov v konaní.“.

7. V predmetnej veci ide o bežný občianskoprávny spor týkajúci sa usporiadania práv a povinností medzi vlastníkom pozemku a vlastníkom stavby zriadenej na cudzom pozemku. Okresný súd tu nie je viazaný žalobným návrhom a má možnosť usporiadať vzájomné vzťahy medzi stranami v zmysle § 135c Občianskeho zákonníka. Podľa sťažovateľov nie sú prítomné prvky skutkovej alebo právnej náročnosti veci, „ktoré by si vyžadovali vyššiu náročnosť riešenia sporu a trvanie sporu viac než štyri roky a štyri mesiace (ku dňu podania ústavnej sťažnosti). Celková doba trvania sporu v tejto veci je sama osebe neprimeraná.

... správanie sťažovateľov v tomto prípade nemalo na spôsobenie zbytočných prietáhov žiadny vplyv. Sťažovatelia žiadnym spôsobom nesťažili a nemarili postup súdu.

... Zbytočné prietahy sú v tomto prípade spôsobené výlučne nečinnosťou súdov bez toho, aby k týmto prietahom akýmkoľvek spôsobom prispeli sťažovatelia ako strana konania, resp. bez toho, aby išlo o právne alebo skutkovo náročnú vec.“.

8. Vzhľadom na uvedené sťažovatelia navrhujú, aby ústavný súd po prijatí veci na ďalšie konanie vo veci samej nálezom takto rozhodol:

„1. Základné právo sťažovateľov... na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov v zmysle čl. 48 ods. 2 Ústavy SR a na prejednanie záležitosti v primeranej lehote v zmysle čl. 6 ods. 1 Dohovoru... postupom Okresného súdu Bratislava III v konaní vedenom pod sp. zn. 45 C/710/2015 a postupom Krajského súdu v Bratislave v konaní vedenom pod sp. zn. 16 Co/44/2019, porušené boli.

2. Krajskému súdu v Bratislave prikazuje, aby v konaní vedenom pod sp. zn. 16 Co/44/2019 konal bez zbytočných prietáhov.

3. Sťažovateľom... priznáva spoločne a nerozdielne primerané finančné zadostučinenie v sume 1 500 EUR, ktoré im je Okresný súd Bratislava III a Krajský súd v Bratislave povinný zaplatiť spoločne a nerozdielne do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

4. *Okresný súd Bratislava III a Krajský súd v Bratislave sú povinní spoločne a nerozdielne uhradiť sťažovateľom... trovy konania do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu na účet ich právneho zástupcu.“*

9. Primerané finančné zadostučinenie sťažovatelia žiadajú priznať z dôvodu, že oni sami k zbytočným prieťahom nijako neprispeli. Doterajšiu dĺžku napadnutého konania neodôvodňuje ani skutková alebo právna náročnosť veci. Sťažovatelia žiadajú, aby ústavný súd prihliadol na význam riešenia sporu, *„ktorý je pre sťažovateľov z časového hľadiska neúmerne náročný, keďže sa týka ich každodenného života a fungovania, a navyše, ktorý im neumožňuje riadne a v plnom rozsahu nakladať s ich majetkom. Spôsobenie zbytočných prieťahov súdmi v tomto konaní vo vzťahu k sťažovateľom spôsobuje, že títo stratili nádej vo vymožitelnosť práva a do budúcnosti ich odrádza od uplatnenia si súdnej ochrany. Primerané finančné zadostučinenie by malo aspoň čiastočne zmierniť pociťovanú ujmu sťažovateľov.“*

II.

Právomoc ústavného súdu a ústavnoprávne východiská v judikatúre ústavného súdu

10. Podľa čl. 124 ústavy ústavný súd je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti.

11. Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

12. Ústavný súd podľa § 56 ods. 1 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení zákona č. 413/2019 Z. z. (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) návrh na začatie konania predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon v § 9 neustanovuje inak.

13. Ústavný súd môže podľa § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde na predbežnom prerokovaní bez ústneho pojednávania uznesením odmietnuť návrh na začatie konania,

a) na prerokovanie ktorého nemá ústavný súd právomoc,

b) ktorý je podaný navrhovateľom bez zastúpenia podľa § 34 alebo § 35 a ústavný súd nevyhovел žiadosti navrhovateľa o ustanovenie právneho zástupcu podľa § 37,

c) ktorý nemá náležitosti ustanovené zákonom,

d) ktorý je neprípustný,

e) ktorý je podaný zjavne neoprávnenou osobou,

f) ktorý je podaný oneskorene,

g) ktorý je zjavne neopodstatnený.

14. Z § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde vyplýva, že úlohou ústavného súdu pri predbežnom prerokovaní ústavnej sťažnosti je tiež posúdiť, či nie je zjavne neopodstatnená. Podľa ustálenej judikatúry ústavného súdu o zjavne neopodstatnenú ústavnú sťažnosť ide vtedy, keď napadnutým postupom alebo napadnutým rozhodnutím príslušného orgánu verejnej moci nemohlo dôjsť k porušeniu základného práva alebo slobody, ktoré označil sťažovateľ, a to buď pre nedostatok príčinnej súvislosti medzi označeným postupom alebo rozhodnutím príslušného orgánu verejnej moci a základným právom alebo slobodou, porušenie ktorých sa namietalo, prípadne z iných dôvodov. Za zjavne neopodstatnenú preto možno považovať ústavnú sťažnosť, pri predbežnom prerokovaní ktorej ústavný súd nezistí žiadnu možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, realnosť ktorej by mohol posúdiť po jej prijatí na ďalšie konanie (I. ÚS 66/98, tiež napr. I. ÚS 4/00, II. ÚS 101/03, IV. ÚS 136/05, III. ÚS 198/07).

15. Pri výklade základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy si ústavný súd osvojil judikatúru ESLP k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote, preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (napr. II. ÚS 55/98, I. ÚS 280/08, I. ÚS 326/2010).

16. Zjavná neopodstatnenosť ústavnej sťažnosti namietajúcej porušenie základného práva na konanie bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy môže vyplývať aj z toho, že porušenie tohto základného práva sa namieta v takom konaní pred všeobecným

súdom, ktoré z hľadiska jeho druhu a povahy netrvá tak dlho, aby sa dalo vôbec uvažovať o zbytočných priet'ahoch (II. ÚS 92/05). Dôvodom na odmietnutie ústavnej s'ťažnosti ako zjavne neopodstatnenej je aj zistenie, že sa postup všeobecného súdu nevyznačoval takými významnými priet'ahmi, ktoré by bolo možné kvalifikovať ako zbytočné priet'ahy (I. ÚS 27/02, I. ÚS 197/03, I. ÚS 38/04).

17. Z judikatúry ústavného súdu vyplýva, že nie každý zistený priet'ah v súdnom konaní má nevyhnutne za následok porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy (II. ÚS 57/01, I. ÚS 46/01, I. ÚS 66/02). Pojem „zbytočné priet'ahy“ obsiahnutý v čl. 48 ods. 2 ústavy je pojem autonómny, ktorý možno vykladať a aplikovať predovšetkým materiálne. S ohľadom na konkrétne okolnosti veci sa totiž postup dotknutého súdu nemusí vyznačovať takými významnými priet'ahmi, ktoré by bolo možné kvalifikovať ako „zbytočné priet'ahy“ v zmysle čl. 48 ods. 2 ústavy (napr. I. ÚS 63/00).

III.

Posúdenie veci ústavným súdom

18. S'ťažovatelia v ústavnej s'ťažnosti namietajú porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom okresného súdu a krajského súdu v napadnutých konaniach. S'ťažovatelia namietajú, že okresný súd doručil súdny spis na rozhodnutie o odvolaní krajskému súdu po uplynutí viac ako jedného roka od podania odvolania. S'ťažovatelia tiež namietajú, že krajský súd v čase podania ústavnej s'ťažnosti nerozhodol o ich odvolaní.

III.1 K namietanému porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom okresného súdu v napadnutom konaní

19. Z argumentácie uvedenej v ústavnej s'ťažnosti vyplýva, že okresný súd v napadnutom konaní meritórne rozhodol po uplynutí dvoch rokov – žalobu s'ťažovatelia podali 15. decembra 2015 s tým, že okresný súd rozhodol rozsudkom 12. decembra 2017. Podľa s'ťažovateľov zbytočný priet'ah v napadnutom konaní okresného súdu vznikol po podaní odvolania proti rozsudku okresného súdu. Ústavný súd akceptuje námietku

sťažovateľov, že čas jedného roka a dvoch mesiacov, po ktorý okresný súd doručoval súdny spis na rozhodnutie o odvolaní krajskému súdu, môže vyznievať ako neprimeraný. Je však zrejmé, že v tomto období okresný súd vykonával nevyhnutné úkony pred predložením veci krajskému súdu ako odvolaciemu súdu, t. j. zrejme vyruboval súdny poplatok za odvolanie, doručoval odvolanie sťažovateľov žalovanej na vyjadrenie a následne vyjadrenie žalovanej sťažovateľom. Z argumentácie sťažovateľov v ústavnej sťažnosti nemožno urobiť jednoznačný záver o miere súčinnosti strán sporu v rámci vykonávania týchto úkonov okresného súdu, a tak ani o jednoznačnej miere prípadného zavinenia okresného súdu. Z argumentácie v ústavnej sťažnosti tiež vyplýva, že sťažovatelia nenamietajú postup okresného súdu v napadnutom konaní pred podaním odvolania. Je tak zrejmé, že sťažovatelia namietajú jedno obdobie nečinnosti okresného súdu, teda namietajú ojedinelý prieťah v postupe okresného súdu v napadnutom konaní.

20. Ústavný súd prihliadol na to, že okresný súd vydal meritórne rozhodnutie v napadnutom konaní v akceptovateľnom čase dvoch rokov od začatia konania, a tiež na to, že sťažovatelia namietajú ojedinelý prieťah v napadnutom konaní, ktorého rozsah z hľadiska zavinenia okresného súdu jednoznačne nevymedzili v odôvodnení ústavnej sťažnosti. Na tomto základe ústavný súd dospel k záveru, že z odôvodnenia ústavnej sťažnosti nevyplýva také pochybenie okresného súdu v napadnutom konaní, ktoré by malo takú intenzitu, aby bolo možné uvažovať o porušení základného práva sťažovateľov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a ich práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

III.2 K namietanému porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom krajského súdu v napadnutom konaní

21. Pokiaľ ide o postup krajského súdu, z ústavnej sťažnosti vyplýva, že súdny spis bol krajskému súdu predložený 21. februára 2019, t. j. v čase podania ústavnej sťažnosti 4. mája 2020 toto konanie trvalo približne rok a tri mesiace. Zo zistenia ústavného súdu vyplýva, že príslušný senát krajského súdu nariadil na 30. jún 2020 termín verejného vyhlásenia rozhodnutia. Z uvedeného vyplýva, že celková predpokladaná dĺžka napadnutého odvolacieho konania bude jeden rok a štyri mesiace. Takúto dĺžku odvolacieho

konania považuje ústavný súd v okolnostiach prerokovanej veci v zásade za ústavne akceptovateľnú.

22. Ústavný súd prihliadol na to, že sťažovatelia podali sťažnosť na prietahy v konaní, v ktorej predseda krajského súdu uviedol predpoklad, že krajský súd rozhodne v druhom polroku 2020. Zo zistení ústavného súdu napokon vyplýva, že krajský súd zamýšľal rozhodnúť v rámci prvého polroku 2020, z čoho je zrejmé, že po podaní sťažnosti na prietahy v konaní krajský súd vykonal také opatrenia, ktoré vedú ku skoršiemu termínu rozhodnutia vo veci samej oproti tomu, ako to vo svojom vyjadrení predpokladal predseda krajského súdu.

23. Ústavný súd tiež prihliadol na to, že priebeh napadnutého konania krajského súdu čiastočne spadal do obdobia vyhlásenia výnimočného stavu 16. marca 2020 a jeho neskorších rozšírení uzneseniami vlády Slovenskej republiky podľa čl. 5 ústavného zákona č. 227/2002 Z. z. o bezpečnosti štátu v čase vojny, vojnového stavu, výnimočného stavu a núdzového stavu v znení neskorších predpisov v súvislosti so šírením nebezpečnej nákazlivej ľudskej choroby COVID-19. V tomto období bol napr. prijatý aj zákon č. 62/2020 Z. z. o niektorých mimoriadnych opatreniach v súvislosti so šírením nebezpečnej nákazlivej ľudskej choroby COVID-19 a v justícii a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony v znení zákona č. 92/2020 Z. z. Právne opatrenia prijaté v uvedenom období a tiež celková spoločenská situácia v tomto období mali nepochybne vplyv aj na priebeh napadnutého odvolacieho konania. Uvedenú skutočnosť však nemožno pripočítať na ťarchu krajského súdu. Aj v kontexte s týmito skutočnosťami možno predpokladanú dĺžku napadnutého odvolacieho konania v trvaní jedného roka a štyroch mesiacov v tejto konkrétnej veci považovať ešte za ústavne akceptovateľnú.

24. V súvislosti s tým, že predseda krajského súdu v odpovedi na sťažnosť na prietahy v napadnutom konaní uznal existenciu prietahov, ústavný súd vo svojej predchádzajúcej judikatúre už uviedol, že skutočnosť, že orgán štátnej správy súdu uzná sťažnosť na prietahy za dôvodnú, nemusí viesť bez ďalšieho k prijatiu v nadväznosti na to podanej sťažnosti podľa čl. 127 ods. 1 ústavy na ďalšie konanie, pretože ústavný súd, pridržiavajúc sa doterajšej stabilizovanej judikatúry, považuje za potrebné poskytnúť

všeobecnému súdu časový priestor na prijatie opatrení s cieľom nápravy a odstránenia protiprávneho stavu zapríčineného jeho nečinnosťou alebo neefektívnou činnosťou (IV. ÚS 78/07, IV. ÚS 59/08, IV. ÚS 27/09).

IV.

Záver

25. S prihliadnutím na skutočnosti uvedené predovšetkým v III. časti tohto uznesenia, ústavný súd ústavnú sťažnosť, ktorou sťažovatelia namietali porušenie svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie svojej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom okresného súdu a postupom krajského súdu v napadnutých konaniach, odmietol ako zjavne neopodstatnenú podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde.

26. Keďže ústavná sťažnosť bola odmietnutá ako celok, bolo bez právneho dôvodu zaoberať sa ďalšími návrhmi uplatnenými v ústavnej sťažnosti (príkaz krajskému súdu, aby konal bez zbytočných prietáhov, priznanie primeraného finančného zadosťučinenia a priznanie náhrady trov konania).

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 9. júna 2020

Miroslav Duriš
predseda senátu